

Література

1. Jarosz M. Wladza. Przywileje. Korupcja. Warszawa: Wydawnictwo PWN, 2004. 264 s.
2. Рігельман О. Літописна оповідь про Малу Росію та її народ і козаків узагалі. Київ: Либідь, 1994. 767 с.
3. Скальковський А. История Новой Сечи или последнего Коша Запорожского. Дніпропетровськ, 1994. 325 с.
4. Щербак В. Козацтво українське [Електронний ресурс]. Енциклопедія історії України: Т. 4: Ка-Ком / Редкол.: В. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка», 2007. 528 с. Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Kozactvo_ukrainske
5. Горобець В. Влада та соціум Гетьманату. Дослідження з політичної і соціальної історії ранньомодерної України. К.: Інститут історії України НАН України, 2009. 271 с.

Софія Володимирівна Галда – студентка III курсу Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Юрій Григорович Осадчий** – професор кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор історичних наук, професор

ДО ПИТАННЯ ІСТОРІЇ РЕЦЕПЦІЇ РИМСЬКОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

Вплив римського приватного права на законодавство України простежується упродовж X-XIX ст. Найстародавнішою пам'яткою древньоруського права є «Руська правда», чимало положень якої мають безсумнівну схожість з положеннями римського приватного права у його візантійській інтерпретації, що свідчить про рецепціювання окремих законів з візантійського (грецького) законодавства (1, с. 54).

Більш помітним та широким був вплив римського приватного права у законодавстві пізніших часів. Насамперед це стосується Литовських статутів, які замінили «Руську правду». Так Статут 1566 р. своєю структурою та багатьма положеннями подібний до Кодексу Юстиніана. Ще більше вплив римського права позначився на Статуті 1588 р., в якому детально врегульовано приватну власність на землю і значна увага приділена договірному праву (2, с. 97).

На початку XVIII ст. під час складання «Прав, за якими судиться малоросійський народ» були використані Литовські статути, римські та німецькі джерела, польське законодавство, звичаєве право України і судова практика (3, с. 86).

Однак більше за всього на зміст «Прав...» мало вплив римське приватне право. Воно виявилось у розділах про володіння, право власності та сервітути, в правовому режимі рухомих та нерухомих речей, первісних та похідних способах набуття власності, в захисті права власності віндикаційним позовом, у положеннях зобов'язального права тощо. Простежується вплив ідей та рішень римського приватного права й на «Зібрання малоросійських прав» 1807 р. (2, с. 104).

Після жовтневого 1917 р. перевороту в Росії всі правові рішення визначалися радянською доктриною. Тому перші роки радянської влади характеризуються руйнуванням існуючої системи майнових відносин та регулюючої їх системи права, відмовою від приватної власності. На пряме рецепціювання римського приватного права було накладено табу (1, с. 207).

Особливо підкреслювалося, що нова влада не визнає нічого приватного, тому приватне право не діяло. Такі вказівки і зауваження були дані стосовно Цивільного кодексу УРСР 1922 р. Однак часткова опосередкована рецепція деяких положень та ідей римського приватного права спостерігається під час другої кодифікації українського радянського цивільного права в 1961-1963 рр. (2, с. 218).

На початку 90-х рр. відбувається поступовий поворот у ставленні вітчизняних цивілістів до римського права – від негативного до позитивного, точніше виваженого аналітичного. З'являються публікації, присвячені іншим системам права власності, нові підходи до оцінки відносин власності. А Празький 1989 р. колоквиум «Загальноєвропейський дім – уявлення і перспективи» дав поштовх дослідженням у галузі міжнародного приватного права і публічного права у СРСР.

З проголошенням незалежності України постало питання про формування власної національної правової системи, яка має ґрунтуватися на принципово нових засадах. У своїх численних нормативних актах Україна повертається до таких гуманістичних цінностей, як правове забезпечення суверенітету особи, встановлення гарантій її прав, зрівняння правового становища особи і держави, створення умов, за яких особа може вільно розпоряджатися своїми правами, крім випадків, прямо передбачених у законі.

Основним нормативно-правовим актом цивільного законодавства незалежної України став Цивільний кодекс України, прийнятий Верховною радою 16 січня 2003 р. Він є кодифікованим нормативним актом (законом), що регулює особисті немайнові та майнові відносини, учасниками яких є фізичні та юридичні особи, Держава Україна, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічного права.

У Цивільному кодексі України спостерігається часткова рецепція римського приватного права, що виявляється у визнанні права

приватної власності і розширенні кола речових прав, розширенні прав учасників договірних відносин, прояві ними приватної ініціативи, вільного розсуду під час укладання договорів тощо. За своєю суттю та призначенням Цивільний кодекс України є кодексом приватного права, тобто провідним актом у системі законодавства, що регулює відносини у приватній сфері (1, с. 386).

Непростий процес сучасного правотворення робить особливо актуальною проблему визначення місця римського права в Україні XXI ст. Адже римське право є однією з підвалин сучасної європейської цивілізації. Отже, від того, наскільки великим буде вплив його ідей в Україні, значною мірою залежить готовність нашої держави до інтеграції в європейську спільноту.

Література

1. Захарченко П. П. Історія держави і права України. Курс лекцій. К., Атіка, 2009. 407 с.
2. Макаруч В. С. Вплив римського приватного права на законодавчі акти України. К., Фенікс, 2014. 368 с.
3. Тетарчук І. В. Історія держави і права України. Курс лекцій. К., Центр учбової літератури, 2018. 214 с.

Ілля Олегович Титаренко – курсант I курсу факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: Станіслав Юрійович Іванов – доцент кафедри
теорії та історії держави і права Харківського національного
університету внутрішніх справ, кандидат історичних наук, доцент

ДЕРЖАВОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕТРА ДОРОШЕНКА

З проголошенням незалежності України відбуваються активні державотворчі процеси, які тривають і по сьогоднішній день. В цих умовах є актуальним дослідження державотворчих надбань, які були сформовані на території українських земель протягом багатьох століть. Одним із періодів такого активного державотворення була доба «Руїни».

Серед українських історичних діячів цього часу постать Петра Дорошенка, безумовно є однією з найяскравіших, саме за часи його гетьманування відбуваються ряд важливих процесів, без яких активне державотворення в цю добу було би неможливим. Формування державотворчих ідей гетьмана неможливо досліджувати без урахування біографічних відомостей.

Петро Дорофійович Дорошенко народився в 1627 р. в Чигирині і походив з козацького роду (1, с. 25). Освіту здобув у Києво-Могилянській колегії, добре знав латинську і польську мови. Загалом